

Teorija sebstva G.H. Meada

George Herbert Mead (1863-1931)

- ameriški filozof, sociolog in psiholog
- eden od ustanoviteljev ameriškega pragmatizma,
- velja za enega od utemeljiteljev socialne psihologije (čeprav je bil filozof) zaradi poudarjanja vloge družbenega v razvoju človekovega psihičnega

Mead in behaviorizem

Mead z behaviorizmom veže:

- model dražljaj – odgovor
- prepričanje, da je naloga behaviorista, da identificira zvezo potreba - zadovoljitev, ki je specifičen za organizem.

V nasprotju z radikalnim, trdim behaviorizmom (Skinner, Watson) se osrednji koncept v Meadovi teoriji - koncept dejanja (delovanja) - ne meni za ločnico med zunaj in znotraj.

Razmerje individualno-družbeno v konceptu dejanja

Delovanje je družbeno, ker izhaja iz impulza, ki zahteva določeno prilagajanje drugemu organizmu - dva človeška organizma pri zadovoljevanju impulzov upoštevata drug drugega.

1. Družbeno delovanje

- je namerno in usmerjeno k cilju,
 - izhaja iz razumevanja ciljev, pričakovanj družbenega okolja
- Zato ga moramo vselej obravnavati skupaj z njegovo 'notranjo' fazo.

2. Dejanja posameznika lahko razumemo le v okviru ravnanja celotne socialne skupine, katere član je. Pomeni, smisli, vrednote so enakovreden in nujni predmet znanstvene razlage

Vloga jezika oziroma jezikovne komunikacije

Zveza med notranjim in zunanjim v dejanju je človekova sposobnost, da

- zaznava aktualno delovanje in namene tega delovanja,
 - hkrati pa svoje delovanje organizira glede na svoja pretekla in predvidena prihodnja delovanja ter glede na pretekla in prihodnja delovanja drugih, ki so ali bodo odgovor na njegova.

Nujni pogoj, da človek zazna in razume pričakovanja in hotenja drugih ljudi in na osnovi tega organizira lastno delovanje, je izmenjava jezikovnih gest, ki imajo za vse udeležence enak ali vsaj podoben pomen.

Jezik je tisto, kar mislimo z umom – um je proces komunikacije: v ravnanje posameznika uvaja zunanje procese in mu s tem omogoča, da se sooči s problemi

Jezikovna interakcija proizvaja in ohranja človeško zavest. Dve obliki zavesti (zavedanja):
▪ zavestno doživljanje, ki je posledica občutljivosti organizma na lastno okolje

- samozavedanje - oblika zavedanja, ki se vedno nanaša na 'jaz'. Je reflektivna zavest, ki se ustvarja tako, da človek jezikovno komunikacijo med ljudmi oz. z drugimi ljudmi prenaša na komunikacijo s samim seboj
- Samozavedanje je rezultat procesa, v katerem posameznik prevzema stališča drugih do sebe in hkrati poskuša sebe opazovati s stališča drugih.

Razvoj sebstva

Posameznikovo sebstvo je rezultat družbene interakcije:

jezik,

individualna igra (play) in

organizirana igra (game).

To so simbolne interakcije, ker temeljijo na izmenjavi simbolov kot so beseda, vloge, kretnje, rituali...V svojem življenju je posameznik najprej objekt drugim.

Sebe doživlja posredno:

- s stališča drugih posameznikov
- oz. s posplošenega stališča socialne skupine, ki ji pripada

Faze v razvoju sebstva:

- posameznik prevzame naravnosti drugih do sebe,
- kristalizacija posamičnih naravnosti v gledišče posplošenega drugega.

Posplošeni drugi je pogoj sebstva in njegov produkt: nastane s tem, ko sebstvo abstrahira in posploši posamične konkretne druge, s katerimi prihaja v stik:

- organizira in posplošuje naravnosti drugih do sebe in do medsebojnih odnosov v neki konkretni situaciji,
- organizira in posplošuje socialne naravnosti drugega ali skupine.

Sebstvo je temeljna struktura človekovega izkustva, ki se oblikuje, ko odgovarjamo drugim v družbeno-simbolnem svetu.

Interpretacije otroške igre: prehod od individualne k organizirani skupinski igri = prehod od konkretnega drugega k posplošenemu drugemu.

Razcep sebstva

Sebstvo ni zgolj pasiven odsev posplošenega drugega:

v prvi fazi se reflektirajo stališča posplošenega drugega,

v drugi pa sledi odgovor nanje.

Ko se zavemo sebe, se sebstvo razdeli na

na subjekt - »jaz« (I)

na objekt - »mene« (Me).

Mene je družbeno sebstvo, Jaz pa odgovor nanj.